

CHATA CEMENTÁRKA

od histórie po súčasnosť

CHATA CEMENTÁRKA

Prepadlé údolie

Malé Karpaty

1951

Spočiatku predovšetkým chata, ale aj ... a to predovšetkým, nikým neorganizovaný TRAMPSKÝ KLUB CEMENTÁRKA ...neskoršie COUNTRY HOSTINEC ... a pod.

Táto história chaty je písaná z tramského pohľadu.
Napísal v roku 2004 „Pekelník“

Z NAJSTARŠEJ MINULOSTI

CHATY CEMENTÁRKA ... (1951 - 1965)

Chata Cementár bola postavená v rokoch 1951 - 1953 stupavskými dobrovoľníkmi „brigádnicky“ v akcii „Z“ zamestnancami stupavských Cementární, ako rekreačné centrum pre pracovníkov stupavskej cementárne. Bola to v tom období zmes ľudí, ktorých ťažko možno zaradiť presne do akýchsi škatuliek. Oficiálne sa v tom čase nazývali turisti... mali blízky vzťah k tomuto údoliu, pretože väčšina z nich chodievala sem už od svojej mladosti a niektorí v detstve bývali na Medených Hámroch a tu vyrástli. Mali radi prírodu, lyžovanie, jaskyniarstvo, poľovníctvo a mali blízky vzťah k trampingu...

Mená nevypadli z pamäti, ale bolo ich veľa. Predsa však spomeniem aspoň niektorých - boli to rodiny „Hesovcov, Darašovcov, Škrovanovcov, atď.“

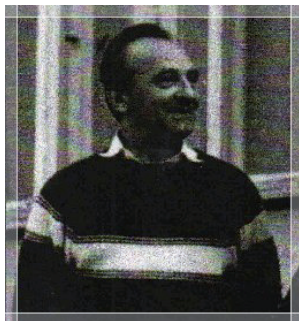
Prečo som sa rozhodol napísať o histórii chaty Cementár, keď na Slovensku je stovky chát o ktorých sa dali písať celé romány.....? Totiž chata Cementár sa za krátku dobu po jej postavení stala obľúbenou trampskou chatou. Tie trampské dôvody jej obľúbenosti boli predovšetkým tie, že sa nachádzala hlboko v Karpatoch, bez väčších príznakov civilizácie a hlavne to, že bola neznáma ľuďom a nechodievali sem spočiatku hlavne tí, ktorí nemali vzťah k prírode, romantike a kamarátstvu.... Chata síce v letných mesiacoch nikomu z trampov, ktorí mali v širšom okolí svoje campy a táboriská, akosi moc nechýbala a stretávali sa tu len sporadicky, občas sa tu zastavili len tak na kus reči, pivo, alebo malinovku ... Ale v zime sem už chodievali častejšie keď sa táborenie stalo ťažším a na miesta kde tábořievali napadol sneh.... Na chate sa mohli pri dobre vykúrených veľkých kachliach zohriať, mohli sa tu na tie časy lacno najesť a keď chceli zostať na noc, mohli tu i prespať.

A tak sa tu stretávali trampí a trampské osady zo širokého okolia. Okolo roku 1957 to boli predovšetkým trampské osady DESPERÁDO, ATHABASKA, mladšia DAKOTA, ale aj starší kamaráti z osád UNCAS a MANILA. Na chate nebola elektrina a svietilo sa petrolejovými lampami, nebol telefón...to všetko prišlo až oveľa neskôršie... V zimných mesiacoch sa sem nedostalo žiadne „mastňácke auto“ a aj v lete ich tam chodilo poriadko, väčšinou len autá zásobovacie. Chata sa nachádza v strede krasovej oblasti nazývanej podľa borinského hradu.... „Borinský kras“. Keď sa chata stavala, najbližšou stavbou vzdialenou jeden kilometer od chaty, bola len

stará „Dujnicová“ horáreň a ešte neďaleká maličká poľovnícka chata. A potom... ak si prešiel sedem kilometrov dole krásnym krasovým údolím dostal si sa do najbližšej dediny Borinky, alebo 12 kilometrov cez hrebeň Malých Karpát do Rače, Svätého Jura, opačným smerom do Lozorna... Tým všetkým čo som doteraz spomenul, chata naozaj spĺňala všetky trampské prednosti. Avšak najväčšou prednosťou chaty bola veľká spoločenská miestnosť, tak potrebná v zimných mesiacoch k spoločenským stretnutiam trampov a ich osád.

Prvým chatárom na tejto chate bol chatár s priezviskom Slovák, spolu s manželkou, ktorá vedela variť pre hostí výborné polievky.

Druhým chatárom sa stal Fero Pleva, ktorý tu pôvodne v profesionálnej skupine jaskyniarov Jána Majka (objaviteľa svetoznámej jaskyne Domice) vykonával prieskum okolitých krasových javov a jaskýň. I táto skupina Jána Majku mala počas prieskumov jaskýň v okolí svoje útočisko na chate Cementár. Napokon Fero Pleva tu zotrval ako chatár do roku 1961.

Druhý chatár - Fero Pleva

Jaskyniar Ján Majko

Profesor Karol Silnický

Nedá sa však nespomenúť, že jedným z prvých priekopníkov prieskumu jaskýň, ktorého meno zostalo natrvalo späté s chatou Cementár bol profesor Karol Silnický. On tu vlastne viedol starú partiu jaskyniarov pri prieskume okolitých jaskýň už dlhé roky pred príchodom profesionálnej skupiny Jana Majka a aj dlhé ďalšie roky neskôr....

Roky však bežali a aj kamaráti trampí z veľa trampských osád z Bratislavy, Rače, Stupavy, Svätého Jura a iných okolitých miest a obcí prežili na tejto čun-dráckej chate veľa nezabudnuteľných chvíľ.

V roku 1959 keď tramping začal prežívať nie práve najlepšie obdobie, trampská osada DESPERADO na chate Cementár usporiadala menší potlach. Bolo to ešte za chatára Fera. Zúčastnili sa ho predovšetkým osady, ktoré tam občas, ale i pravidelne chodievali. Treba predovšetkým spomenúť osady UNCAS, MANILA, ATHABASKA, mladšia DAKOTA a CHATANOGA. Tento potlach však nezostal bez odozvy u nežičlivcov trampského hnutia. Ešte v noci z nedele na pondelok si prišla ŠTB ... (poznámka: ŠTB bola v tých časoch skratka pre tzv. Štátnu bezpečnosť) ... pre Trapera, šerifa osady DESPERADO a ten na výsluchu sedel až do neskorých hodín pondelka. Predvolali aj Johna Blončáka z osady UNCAS, ktorému priamo z bytu zhabali niekoľko cien väčšinou kryštálových pohárov, zo speváckych trampských súťaží.

Potlach na chate „Cementárka“ 5.9.1959

„... prečítajte si to ešte raz a podpíšte dole ...“, hovorí nadporučík VB - Holý a namáča pero do atramentu. (poznámka: VB je skratka vtedajšej polície a znamenala „Verejná bezpečnosť“) Sheriff osady DESPERADO - Trapper dočítal výpoveď, vzal pero a podpísal sa. Nadporučík podpis osušil pijakom a vložil protokol do fasciklu k iným úradným listinám. Odňatým fotografiám a štítku našiel miesto v šuplíku svojho pracovného stola.

Policajný výsluch - Kresba z osadenej kroniky trampskej osady DESPERADO

Keď stôl uzamkol, vstal a pokynul Trapperovi, že môže odísť. Tohto nebolo treba dva krát núkať. Bol rád, že po šiestich hodinách strávených v ovzduší polície, môže ísť domov. Veru hodne sa musel ponáhľať, veď aj pozdraviť zabudol. Policajť ešte chvíľu sedel a s niekým telefonoval. Keď zložil slúchadlo, odišiel do vedľajšej miestnosti, kde začali vyšetrovať Šoca.

„... hovorte ako to bolo! Od začiatku až do konca!“, nariadil Holý a sadol si za písací stroj, aby pokračoval v písaní protokolu, na ktorom boli už napísané dáta narodenia, meno, bydlisko a pod.

Šoc sa nemal dlho do reči, hoci poznal všetky podrobnosti potlachu, nevedel ako začať.

Mlčanie prerušil nadporučík:

„... no koho to bol nápad usporiadať potlach? ...“

„... hm, no myslím, že môj a Apachov ...“

„... čo vás k tomu viedlo? ...“ znela ďalšia otázka.

Vypočuný chvíľu rozmýšľal a napokon odvetil :

„...myslím to, že od r.1957 nebol usporiadaný žiaden...“.

To zrejme rozzúrilo aj chlapa tak dobrých nervov, ako mal nadporučík Holý. Na šťastie pre Šoca sa však po chvíli uklúdnil a pokračoval vo vypočúvaní.

„... kto spravil pozvánky a koľko ich bolo?“

„ Myslím, ich bolo okolo dvadsať a spravil som ich ja.“

„ Diplomy a upomienky ste tiež Vy spravili?“

..... „Áno, ja...“

„no, som rád že nič netajíte...“ povedal policajt, keď odpoveď zapísal. Šoc sa musel v duchu smiať nad ťažkopádnym počínaním policajta.

„teraz hovorte ako to bolo v tu sobotu 5.9.1959 na chate Cementár ... pekne postupne!“

Keď Šoc videl na stole položený diplom, pozvánku, ceny ktoré dostal Johnny Blondak, vlajku ktorú daroval Trapper Chatárovi Ferovi v spomínaný deň, bolo mu jasné, že už viacerí boli pred nim vypočúvaní a že je všetko zapieranie zbytočné začal pomaly rozprávať:

„...keď som prišiel na chatu, bolo tam už asi štyridsať ľudí. Ja som prišiel medzi poslednými. V US-ke som mal zabalené diplomy, pozvánky a upomienky. Odmeny pre výhercov v speve niesol Apach a Mimi. Okolo pol ôsmej večer som bol už rozbalený a išiel som spolu s Trapperom do spoločenskej miestnosti, kde sme rozdali pozvánky. Dávali sme ich len starším a dobre známym kamarátom, na ktorých sa dalo spoľahnúť. Tesne pred ôsmou hodinou sme vyšli všetci k potoku, ktorý tečie neďaleko pred chatou a kde bol pripravený táborák. Okolo neho sa z prítomných účastníkov vytvoril kruh. Vtedy Trapper zavolať k ohnisku obloženému kameňmi Casidiho, Johna Blondaka, Andyho, aby spolu s nim zapálili táborák. O malú chvíľu už táborák veselo praskal. Vtedy Trapper predniesol svoj privítací prejav. Po ňom

nasledovalo slávnostné vyfajčenie fajky mieru s prítomnými sheriffmi zúčastnených osád. Po slávnostnej ceremónii ostalo ticho, ktoré bolo po chvíli prerušené akordmi gitary. Bola zaspievaná trampská hymna a hneď nato sa začala súťaž v speve jednotlivcovm ktorá trvala skoro dve hodiny. V tejto súťaži sa zúčastnili asi dvadsiati speváci a každý spieval dve alebo tri piesne. Z našej osady spieval iba Mimi, ale len mimo konkurencie, pretože patril medzi usporiadateľov potlachu. Súťaž v sólovom speve skončila a nasledovala súťaž v speve dvojíc. V nej sa zúčastnilo len sedem dvojíc. Tu už spievala s Johnom Blondakom jeho žena a spievali dosiaľ neznáme piesne, ktoré sa naučili v Čechách (na potlachu v Zapomenutom Údolí). Tato súťaž trvala už len asi hodinu.

Z našej osady spievali mimo konkurencie Mimi s Trapperom a Pepo s Montanom. Na ukončenie bola vyhlásená súťaž v zborovom speve a po nej súťaž vo falošnom speve. V zborovom speve už spievalo iba šesť spevákov, čiže dve skupiny, z toho jedna mimo konkurencie a tvorili ju : Pepo, Montana a Zulu.

Druhú trojicu tvorili : Andy, John Blondak a Casidi, ktorí spievali pieseň „Johno, tvá touha je v morích“. Pepova trojica spievala tiež trojhlasne, známu pieseň „Divoké kachny“. Vo falošnom speve sa zúčastnila len osada DAKOTA a spievali pieseň „Jsem bujarý kabalero“ Keď boli všetky súťaže ukončené, nastala krátka prestávka, ktorú sme využili na poradu a vyhodnotenie víťazov jednotlivých súťaží. Nebolo to nič ťažké, pretože niektorí jednotlivci hodne prevyšovali ostatných, ako už voľbou piesne, tak aj prevedením a doprovodom. Výsledok bol takýto :

Sólový spev vyhral Johny Blondak za pieseň „Tu vodu“ za čo bol odmenený pohárom, diplomom a upomienkou.

Druhé miesto obsadil Andy, ktorý spieval pieseň „Ajame“, odmenený bol diplomom a upomienkou.

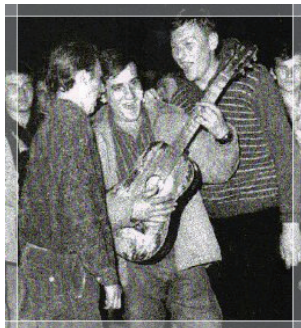

Mancika a Johny Blondak
z trampskej osady UNCAS

Nášho osadníka Mimiho odmenil Gulka indiánskym puzdrom na nôž, pretože sa mu veľmi páčila jeho pieseň „Kdo v sedle divokých koní“ a ktorú ocenil viac ako predošlé dve.

V speve dvojíc zvíťazil opäť Johny Blondak, tentoraz so svojou ženou. Spievali piesne „Tam v údolí“ a „Všemu dáti zbohem“.

Druhé miesto obsadila dvojica Andy - Johnny, ktorí spievali piesne „Miss Gordon“ a „Anita“. Za prvú cenu bol odmenený Johnny pekným popolníkom a upomienkou. Za druhú cenu bol odmenený Andy diplomom a upomienkou, takže zase oni dvaja zvíťazili.

O cenu vo falošnom speve súťažili kamaráti Pijan, Papka a Gimo z trampskej osady DAKOTA. Táto fotografia je však o niekoľko rokov mladšia a je z potlachu tramských osád Netopier a Rodrigo v roku 1964 na Pasekách.

V zborovom speve zvíťazila bez konkurencie trojica : Andy, Cassidy a Johnny Blondák, ktorý spievali skorejšiu spomínanú pieseň „Johno tvá touha je v morích“. Za túto trojicu prevzal Cassidy diplom a upomienku, takže aj on si niesol nejakú pamiatku.

Vo falošnom speve bez konkurencie zvíťazili osadníci Dakoty a diplom prevzal Pijan. Treba pripomenúť, že ich spev bol čisto falošný, nefalšovaný, takže ťažko by našli medzi účastníkmi konkurentov.

Po skončení súťaží a rozdani cien sa väčšina prítomných rozišla späť, no boli aj takí, čo vydržali ešte niekoľko hodín posedieť a zaspievať si. Aj ja som išiel späť medzi poslednými, tak isto ako aj ostatní osadníci partie....

Nadporučík Holý pomaly doklepkával na stroji posledné Šocové slová. Keď skončil s písaním, zhlboka si odýchol, pretože už ho boleli prsty. Nasledovalo ešte pár podrobnejších kontrolných otázok a zápisnica bola

spísaná. Šoc si ju prečítal a podpísal sa na každý list, hoci tam policajt miestami napísal aj niečo z vlastnej fantázie a obrazotvornosti, čo však nemohlo narušiť celkový priebeh udalostí. Po prečítaní nešlo Šocovi nijak do hlavy, ako môže jeden policajt s takou vysokou hodnotou ako mal Holý, písať s takými pravopisnými chybami, napr. : prisly, pri ohny a pod. Šocov údiv však pretrhol policajt, ktorý mu oznámil, že musí priniesť na druhý deň všetky fotografie, osadný štítok a nôž a hneď na to ho prepustili. Na druhý deň Šoc priniesol žiadané veci, ktoré boli vložené do skrine k iným odňatým veciam a uzamknuté.

Iných osadníkov Desperada už nevolali. Po týchto udalostiach nastala v správani osadných kamarátov zjavná zmena....

Pre trampov a tramping nastalo zložité a zlé obdobie. Trampi však chatu Cementár navštevovali ďalej i keď nie tak často a nie vždy v tramskom oblečení.

NOVŠIA HISTÓRIA CHATY CEMENTÁRKA ... (1960 - 1972)

Chata Cementár sa ešte stále nachádza v malebnom prostredí Malých Karpát, v oblasti nazývanej KOŠARISKÁ, neďaleko dedinky Borinka a je od jej postavenia verejnosti prístupná.

A tak postupne časom nastal určitý „odmäk“ a na chate Cementár sa zjavuje čoraz viac trampov...

Zrazu trampí nikomu nezavadzajú a polícia sa prestáva o nich dajako obzvlášť zaujímať, zrejme zistila že by si tu nenašla, okrem ich vlastných konšpirácií žiadnu zaujímavú robotu.

A tak po roku 1960 opäť, a to najmä v zimnom období, keď trampí na krátke obdobie opúšťali svoje letné campy, bývalo na chate Cementár veselo.

Dlho do nocí sa tu niesli s akýmsi zborovým spevom známe i menej známe trampské songy a keď sa spievalo nikto nevyrušoval hlasitými rozhovormi, každý si vážil to že si ich kamaráti vzali do ruky gitaru, mandolínu a snažia sa spestri večerné posedenie svojím spevom, alebo keď nezneli hudobné nástroje zaujímavým rozprávaním o svojich vandroch...

Osadníci z trampskej osady HAY RIVER v roku 1963, pred chatou Cementárka.

To vlastne bolo to krásne a romantické že tu neexistoval konzumný spôsob zábavy za pomoci gramofónov, rádia, magnetofónov, alebo nebudaj televízie, tak ako je to na väčšine chát v dnešných časoch.

Nezneli tu v jednom kuse anglické songy, ktorým dnes niekedy v skomolenej reči častokrát nerozumie ani ten čo ich spieva.... spievali sa prevažne české trampské pesničky, ale bolo tu možno počuť i prvé slovenské trampské piesne, ktorých mnohé majú práve tu svoje korene...

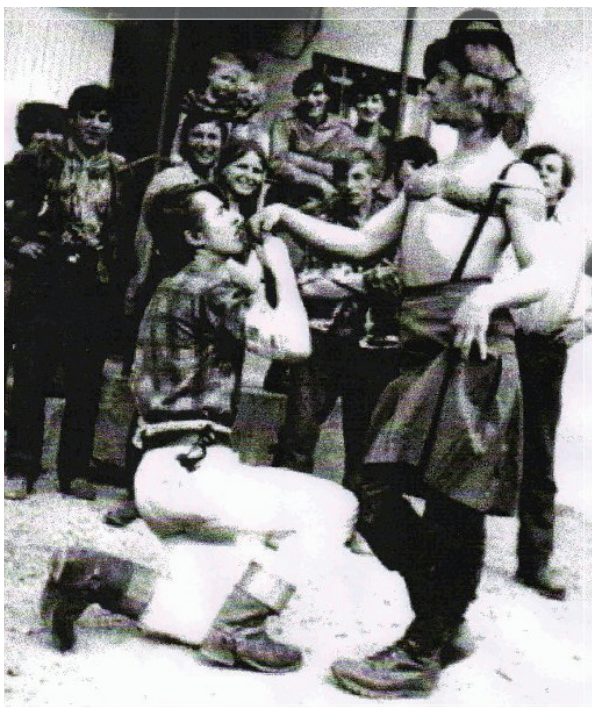
A vlastne to bolo to, čo trampov znovu a znovu priviedlo k zimným večerným posedeniam na chate a potom

i dobrá partia kamarátov čo sa tu schádzavala.

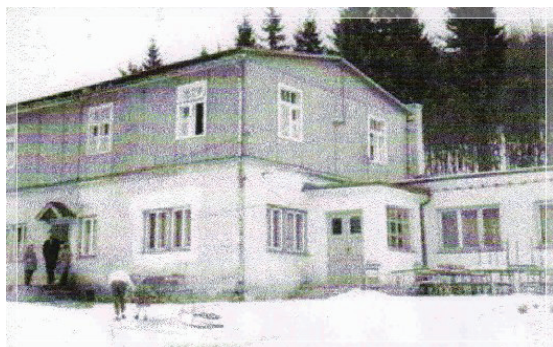
Chatárom bol Jožo Škrovan s manželkou. Chodili tam tramské osady TRHANI z Petržalky, STO SLEPICKA DAKOTA ASUNCIÓN, NETOPIER, mnohé Račanské osady, jaskyniarsky spolok pod vedením profesora Silnického, známi Stupavskí trampí Bakšo, Pardál a mnoho iných trampov.

Približne v roku 1967 sa znovu stáva chatárom Fero Pleva a ako starý jaskyniar práve mladým trampom dáva podnet na obnovenie prieskumu jaskýň borinského krasu...

Trampí zdvíhajú hodenú jaskyniarsku rukavicu a naplno preberajú tunajšie podzemné kráľovstvo plné tmy, kvapľov a netopierov....

I takto vyzerala tramská zábava na chate Cementár a takto oslavovali jar v prvomájové dni, keď iní boli v Bratislave zúčastňujúci sa nanútených prvomájových masových sprievodov... Dámu z lesa znázorňuje kamarát Filozof z tramskej osady TRHANI a poklonu jej dáva kamarát Mufty z tramskej osady SINDY... V pozadí jasajúci plebs z tramských osád HORSKÍ TULÁCI, NETOPIER a trampí zo Stupavy a Bratislavy.

Funkciu amatérskych jaskyniarov preberajú kamaráti z bratislavských tramských osád NETOPIER, TRHANI, SINDY, KASKAVELA a HORSKÍ TULÁCI zo Stupavy.

Pohľad na chatu Cementár z roku 1965.

Pred chatou Cementár v roku 1965. V strede v klobúku chatár Jozef Skrovan. Zľava kamarát Baflík a Danica. Sprava s gitarou Gimo z tramskej osady SLEPICKA a PEKELNIK z tramskej osady NETOPIER.

Zohnali si karbinku, banské hlavové svetidlo, príbuznosť... a doniesli si staré oblečenie... len aby sa mohli pozrieť do objaveného podzemného sveta Jana Majka a profesora Karola Silnického... to však ešte nebol vážny záujem objaviť niečo nové, ale len spoznávať podzemný svet, kde roky už nikto nebol... ale to je ešte za čias chatára Jožka Skrovana v roku 1965... Zľava BAFLIK, DANICA a PEKELNIK

Ich ubytovacím útočiskom sa počas celých dlhých ďalších rokov stáva práve chata Cementár.

A potom vlastne tu, na chate Cementár bola prvá ÚSTREDNÁ TÁBORNÍCKA JASKYNIARSKA ŠKOLA, ktorú mala pod svojím patronátom vtedajšia Slovenská Únia Tábormníkov a trvala od 9. do 27. augusta v roku 1969.

Skupina mladých jaskyniarov - trampov pred jaskyňou SEDMICKA, čiastočne ešte oblečená vo výstroji zanechanej skupinou Jana Majka...

Tu je časť žiakov prvej jaskyniarskej školy spolu so svojimi prednášateľmi a inštruktormi. V strede v baretke je profesor Karol Silnický.

Po tejto škole si jej absolventi založili svoj vlastný jaskyniarsky klub. Klub viedol Ing. Ivan Cebecauer a že členmi tohto klubu sa stali v prevažnej miere trampí netreba hádam dajako zvlášť pripomínať...

No nielen jaskyniari mali tu svoje stále miesto. Trampský klubový život sa tu rozvinul naplno. Chatu poznali aj najznámejšie slovenské i české trampské hudobné skupiny, ktoré po vystúpeniach v Bratislave práve tu predvádzali spoločnou zábavou svoje muzikantské umenie. Na chatu prišli

z celoslovenských kôl Porty, Luny a podobných trampských večerov objednaným autobusom.

Všetko má svoj začiatok, vzostup a niekedy nasleduje i pád...

Ak Werich to spieval v jednej svojej piesni, ktorej slová boli asi také: „...jednou si nahoru, jednou zas dolu...“

A tak chatári na chate sa dosť často menili a posledných z nich v tomto období, okrem kladného prístupu k návštevníkom chaty mal aj svoje neduhy... Často krát odchádzal z chaty nakúpiť potrebné veci pre jej ďalšiu prevádzku...potraviny, nápoje...

No vrátil sa aj o týždeň, i dva... Vidieť ho bolo najmä v bratislavskom hoteli Carlton v skupine žien bez príslušnosti k stálym mužom, platil za všetko objednané a v tomto sa bolo možné na neho spoľahnúť. Na chatu sa vrátil skoro vždy bez nákupu a peňazí s dlžobami, neplatil majiteľovi nájomné a tak chata sa stále zadlžovala...

Vtedajší majiteľ chaty odbory zo Stupavských cementární spravili tomu rázny koniec a aby si spravili i dajaké to očko u tých hore, predali chatu za mizerných 100 000 korún, vlastne ani nie odborárom - ale jej „ústrednej rade“...

A tak jaskyniari, trampí a ďalší návštevníci chaty prišli v roku 1972 o možnosť navštevovať túto chatu...

...a chata zostala prázdnu dlhé roky, len pár „odborárov“ z najvyššej inštalácie si tu občas v spoločnosti neznámych dám vyhodilo z kopýtka a zas bolo na dlhší čas v údolí a na chate pusto...

To vlastne bol „odborársky“ začiatok a koniec celého dlhého obdobia nasledujúcej histórie chaty...

OBNOVENIE PREVÁDZKY CHATY V ROKU 1995.

V roku 1995 bola chata nadšencami opäť otvorená pre verejnosť. Iste, že významnú kladnú rolu v tom všetkom zohrala „neznáma revolúcia“ a nasledujúce politické udalosti...

Zmenili sa i odbory, funkcionári, zanikla ich „ústredná rada“ a majiteľom sa stáva nová odborová organizácia. A tak noví majitelia zapožičiavajú chatu povereným prevádzkovateľom, čiastočne z radov trampov a títo sa snažia o znovu oživenie starých tradícií chaty.

Večer pri gitarách a trampskej piesni v roku 2000.

Na chate sa začali opäť udomáčať trampí zo širokého okolia a spolu sa starými chatármi majúci svoje chatky v blízkom okolí, turistami a priaznivcami tohto spôsobu života dostáva chata konečne znovu nádych svojich minulých čias.

TP a TF : +421 (2) 444 563 40
Mobil : +421 (911) 444 563
E-mail : balu@cementarka.sk